

وحیدعظیم‌نیا دبیر گروه اقتصاد

تخصیص منابع انجامیده، نظام یارانه‌های انرژی کشور را نیز به نفع دهک ثروتمند جامعه تغییر داده است.از همین رو پیشنهاد بنزین برای همه یا اصلاح نظام یارانه‌ها در بخش بنزین با اعطای یارانه بنزین به افراد به جای خودروهایی تونده به رف این مسأله کمک کند. در صفحه پیش‌رو به بررسی این موضوع پرداخته‌ایم.

🇮🇷 فراسرو

بازنگری نحوه اعطای یارانه بنزین چرا؟

تغییر به سمت یک سیستم شفاف و عادلانه یارانه انرژی که به جای وسایل نقلیه بر افراد و خانوارها متمرکز باشد، برای مقابله با افزایش نگران‌کننده مصرف بنزین و قاچاق بسیار مهم است. علاوه بر این، اجرای طرح بنزین برای همه و قیمتگذاری مبتنی بر پویایی بازار برای بنزین مزایای متعددی از جمله توزیع عادلانه یارانه‌ها، کاهش نابرابری‌های اجتماعی – اقتصادی، تشویق الگوهای مصرف پایدار و مزایای اقتصادی بالقوه برای خانوارها را ارائه می‌دهد. 🇮🇷🇮🇷🇮🇷

رویکرد فعلی برای پرداخت یارانه به خودروها به جای مردم منجر به عواقب ناخواسته‌ای شده که عمدتاً افزایش هشداردهنده در مصرف بنزین و قاچاق است. این رویکرد نه تنها منابع را نادرست تخصیص می‌دهد، بلکه به نفع دهک‌های ثروتمند جامعه است و در نتیجه نابرابری اجتماعی را تشدید می‌کند. هدف اولیه اعطای یارانه انرژی، توزیع مجدد ثروت و ترویج برابری بوده است. با این حال، سیستم فعلی در دستیابی به این اهداف ناموفق است، زیرا یارانه‌هایی که به نفع افراد کم‌برخوردا است، عمدتاً از سوی افراد معدودی ثروتمند که دارای چندین اتومبیل هستند، استفاده می‌شود.

❗ چالش‌های یارانه‌های مبتنی بر خودرو

افزایش مصرف بنزین، رویکرد فعلی یارانه دادن به خودروها بدون در نظر گرفتن الگوی مصرف فردی منجر به افزایش شدید مصرف بنزین شده است. این امر پیامدهای زیست محیطی و اقتصادی نامطلوبی دارد؛ از جمله افزایش انتشار گازهای گلخانه‌ای، آلودگی و قبوض واردات سوخت. قاچاق و بازار سیاه: یارانه‌های بالای بنزین می‌تواند فرصت‌های سودآوری برای قاچاقچیان ایجاد کند، زیرا قاچاقچیان می‌توانند از تفاوت قیمت‌ها برای کسب سود قابل توجه سوءاستفاده کنند. این پدیده نه تنها به کاهش درآمد کمک می‌کند، بلکه باعث ترویج فعالیت‌های غیرقانونی و به خطر انداختن امنیت ملی می‌شود. تخصیص نادرست منابع: یارانه‌دانه به خودروها به جای مردم منجر به تخصیص نادرست منابع می‌شود، جایی که یارانه‌ها از سوی افرادی که توانایی خرید خودروهای متعدد را دارند به طور ناکارآمد استفاده می‌شود، در حالی که بخش قابل توجهی از جمعیت بدون خودرو بدون مزایای مستقیم می‌مانند.

❗ نیاز به اصلاح

دورشدن از یارانه‌های مبتنی بر خودرو به سمت رویکردی متمرکز بر فرد، امکان توزیع عادلانه یارانه‌ها فراهم می‌کند. اعطای یارانه بر اساس سرنانه، نابرابری‌های ناشی از یارانه دادن به خودروهای متعدد متعلق به اقلیت ثروتمند را از بین می‌برد. با هدایت یارانه‌ها به مردم به جای خودرو، سیستم یارانه انرژی می‌تواند نابرابری‌های اجتماعی – اقتصادی را به طور مؤثر کاهش دهد. کسانی که واقعاً به حمایت نیاز دارند، می‌توانند کمک هدفمند در یافت کنند تا مطمئن شوند که یارانه‌های سوخت به دست کسانی می‌رسد که بیشتر به آن نیاز دارند. همچنین معرفی سهمیه‌های شخصی برای مصرف بنزین، در مقابل سهمیه‌های مبتنی بر خودرو، فرصت‌هایی را برای الگوهای مصرف پایدار ایجاد می‌کند. مکانیسم‌های شفاف قیمتگذاری، مصرف‌کنندگان در کم‌روشن‌تری از قیمت واقعی بنزین خواهند داشت و انگیزه کاهش مصرف را بیش از حد خواهند داشت که منجر به استفاده کارآمدتر و سازگار با محیط‌زیست از منابع انرژی می‌شود. مصرف صرف گانه که عادات مصرف پایدارتری را از طریق کاهش مصرف بنزین اتخاذ می‌کنند، می‌توانند پس‌انداز مالی را به سایر حوزه‌های بودجه خود هدایت کنند و رفاه کلی اقتصادی را ارتقا دهند.

❗ قیمتگذاری جدید برای مصارف خارج از الگوی

بهینه

با حذف کنترل دولت بر قیمت بنزین و اجازه دادن به نیروهای بازار برای تعیین قیمت‌ها، مصرف‌کنندگان دید بهتری نسبت به هزینه واقعی بنزین خواهند داشت که این افراد را قادر می‌سازد تا تصمیمات آگاهانه‌تری در مورد الگوهای مصرف خود بگیرند و رفتارهای پایدار را تشویق می‌کند. مکانیسم‌های شفاف قیمتگذاری می‌تواند منبع درآمد اضافی برای دولت فراهم کند. با وضع قیمت‌های مبتنی بر بازار، دولت‌ها می‌توانند درآمد خود را بدون تحمیل بار مالیات‌های اضافی یا کاهش برنامه‌های رفاه اجتماعی برای عموم افزایش دهند.

قیمتگذاری مبتنی به بازار می‌تواند مشوق تغییرات رفتاری و منجر به کاهش مصرف بنزین شود. این به نوبه خود فشار بر واردات سوخت را کاهش می‌دهد، تنوع انرژی را ارتقا می‌دهد و از توسعه منابع انرژی پاک‌تر و پایدارتر حمایت می‌کند. بنابراین برای سیاستگذاران ضروری است که این استراتژی‌ها را برای اطمینان از تخصیص کارآمد منابع، کاهش نابرابری‌ها، ترویج توسعه پایدار و کاهش اثرات زیست محیطی مصرف بیش از حد بنزین در نظر بگیرند.

اقتصادسنجی

سرویس اقتصادی ۴۰۶۰۴۸۵۲۳

«جوان» الزامات اعطای بنزین به فرد به جای خودرو را بررسی می‌کند

سهام بنزین نصف مردم ایران را بدهید

سه‌می‌ه بنزین روی خودرو، عاملی برای قاچاق بنزین و انتقال کارتهای سوخت به شهرهای مرزی است

ایرنا

سوخت کشور به ناچار به تازاری رسیده است که این مدل باید اصلاح شود تا بتوانیم روی مصارف غیرعادی، اصلاحات قیمتی واخذ قیمت واقعی بنزین را داشته باشیم.

همچنین اثرات مخرب سیستم فعلی یارانه، انگیزه‌ای برای قاچاق بنزین از مرزها ایجاد کرده است. اختلاف قیمت بین بنزین یارانه‌ای ایران و قیمت بازار کشورهای همسایه، بازار سیاه پر سودی را ایجاد کرده است که به ضررهای اقتصادی و تضعیف تلاش‌ها برای مبارزه با فعالیت‌های غیرقانونی کمک می‌کند. امروزه شاهد مهاجرت کارت سوخت‌ها نیز هستیم که موجب شده است بخش مهمی از قاچاق در بستر کارت سوخت و مدل فعلی اعطای یارانه بنزین رخ دهد!

شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی در گزاشی عنوان کرده است، در حال حاضر حدود ۱۹ میلیون خودرو و کارت سوخت در کشور وجود دارد که بخش اعظم سهمیه آزاد آنها هرگز استفاده نمی‌شوند، ولی متأسفانه شاهد آن هستیم که کارتهای سوخت به تعداد بالا به سمت استان‌های مرزی منتقل می‌شود و طرف چند روز اول ماه سهمیه آنها خالی می‌شود که مشخصاً صرف قاچاق می‌شود.

❗ بنزین برای همه ضرورتی مهم

برای رفع کاستی‌های سیستم فعلی یارانه، انتقال به سیستم سهمیه‌بندی فردمحور پیشنهاد اصلی است. براساس این سیستم، به هر فرد سهمیه بنزین خاصی اختصاص می‌یابد که می‌تواند برای مصرف شخصی استفاده شود. دولت کل مقدار بنزین یارانه‌ای موجود در سال را تعیین و هر نفر سهم عادلانه‌ای از این سهمیه دریافت می‌کند. در این سازوکار اعطای یارانه بنزین به نفر و طرح مرتبط با بنزین برای همه، اولاً سیستم توزیع یارانه‌های انرژی کاملاً براساس سرنانه تقسیم خواهد شد و ثروت فرد یا خودرو داشتن یا نداشتن یک شخص در داشتن سهمیه یارانه‌ای تأثیر ندارد. در ضمن به جز صنعت حمل و نقل قیمت بنزین برای مصارف خارج از این میزان یارانه‌ای بنزین، باید از طریق خانوارهای فاقد خودرو و با قیمت ترفایک، برای افرادی که در آن ساعت کار ضروری دارند، مزاحمت ایجاد کند و همچنین مصرف بالای

ایرنا

❗ قیمتگذاری بنزین براساس پویایی بازار

تغییر از سهمیه‌های مبتنی بر خودرو به سهمیه‌های شخصی، امکان قیمتگذاری بنزین براساس پویایی بازار را باز می‌کند. با حذف کنترل دولت بر قیمت گذاری بنزین و اجازه دادن به نیروهای بازار برای تعیین قیمت، مصرف‌کنندگان در کم‌روشن‌تری از هزینه واقعی بنزین خواهند داشت و انگیزه‌های برای اتخاذ الگوهای مصرف پایدارتر خواهند داشت.

❗ اثرات اقتصادی طرح بنزین برای همه

انصاف و مصرف بهینه
اصلاح نظام یارانه‌ها یا اعطای یارانه به افراد، علاوه براینکه موجب توزیع عادلانه یارانه انرژی خواهد شد، صرفه‌جویی در مصرف بنزین را نیز اقتصادی خواهد کرد و در صورت صرفه‌جویی کامل در مصرف بنزین، عایدی بسیار بزرگی در اختیار آن نیاز دارند، برسد و افزایش قیمت بنزین به جیب خانوار قرار خواهد گرفت. با تخصیص یارانه سرنانه، همه افراد بدون در نظر گرفتن مالکیت خودرو، دسترسی برابر به بنزین یارانه‌ای خواهند داشت. این رویکرد همچنین خانوارها را تشویق می‌کند تا مصرف بنزین خود را بهینه کنند که منجر به مزایای اقتصادی برای خانواده‌ها و کاهش فشار بر منابع ملی می‌شود.

❗ مزایای اقتصادی برای افراد

انتقال به سیستم سهمیه‌ای مبتنی بر شخص، افراد را قادر می‌سازد تا مستقیماً از پس‌انداز یارانه بهره ببرند. دسترسی صرف بنزین شخصی، خانوارها می‌توانند از درآمد قابل تصرف بیشتری برخوردار شوند که می‌تواند برای سایر هزینه‌های ضروری یا پس‌انداز استفاده شود. این تغییر در نهایت به کاهش فقر و بهبود رفاه کلی جمعیت کمک خواهد کرد.

❗ مانی‌توینگ و بهینه‌سازی داده‌های پیشرفته

با اجرای سیستم سهمیه‌بندی مبتنی بر شخص، دولت به داده‌های دقیق‌تری در مورد مصرف بنزین دسترسی پیدا می‌کند. ادغام سیستم‌های ناوبری مبتنی بر GPS و نظارت بر مصرف بنزین در صنعت حمل و نقل امکان نظارت و جمع‌آوری داده‌های بهتر را فراهم می‌کند. این اطلاعات می‌تواند برای بهینه‌سازی مصرف بنزین در بخش حمل‌ونقل و

پنج‌شنبه ۲ آذر ۱۴۰۲ | ۹ جمادی‌الاول ۱۴۴۵ |

ترویج استفاده از وسایل نقلیه دوگانه‌سوز یا وسایل نقلیه با مصرف سوخت کمتر مورد استفاده قرار گیرد.

❗ **اصلاح یارانه بنزین ایران از خودرو تا مردم**
سیسدهلی مرتضوی کارشناس سیاستگذاری در رابطه با مشکل اعطای یارانه بنزین به خودرو به «جوان» می‌گوید: «حاکمیت اقتصادی ایران با چالش‌های متعددی دست و پنجه نرم می‌کند و اثرات بعدی آن است. رویکرد فعلی اعطای یارانه بنزین به خودروها به جای افراد، افزایش قابل‌توجهی در مصرف و قاچاق بنزین داشته و روش رایج اعطای یارانه بنزین به خودروها مشکلات متعددی را به همراه داشته است. بخش قابل توجهی از جمعیتی که خودرو ندارند، سود نمی‌برد و فروش سهمیه آنها در قالب اعطای یارانه بنزین به فردی امکان رویکرد بهیچ‌فرگایی‌تری را فراهم می‌کند. علاوه بر این، این رویکرد به طور نامتناسبی به نفع افرادی است که دارای چندین اتومبیل و ثروت بیشتر هستند و نابرابری درآمد را در جامعه تشدید می‌کند. این رویکرد معیوب مانع از سیاستگذاری مؤثر شده و منجر به نتایج غیربینه شده است.»

❗ راه‌حل جایگزین، اعطای یارانه بنزین به افراد

مرتضوی می‌افزاید: «برای حل مسائل مرتبط با رویکرد فعلی، اصلاح مکانیسم اعطای سهمیه بنزین به افراد به جای خودرو، عادلانه‌تر و کارآمدتر خواهد بود. همچنین دولت باید برای تک‌تک افراد و همچنین برای صنعت حمل و نقل سهمیه اختصاص دهد. اعطای یارانه بنزین به افراد به جای خودروها، توزیع عادلانه را بین مردم تضمین می‌کند. این سیستم نابرابری فعلی را از بین می‌برد، جایی که افراد دارای چندین اتومبیل و ثروت بیشتر یارانه بیشتری دریافت می‌کنند. تغییر به یک سیستم یارانه مبتنی بر فردی، خانوارها را تشویق می‌کند تا مصرف بنزین خود را بهینه کنند. با تشویق کاهش مصرف، خانوادها می‌توانند مستقیماً از لحاظ اقتصادی سود ببرند. پس‌انداز ناشی از کاهش مصرف مستقیماً به جیب مردم می‌رود نه دولت.»

اصلاح سهمیه بنزین به نفر خان‌نظر نامی‌کنند: «اصلاح سیستم یارانه بنزین ایران با اعطای یارانه به افراد و نه خودروها به چند دلیل حیاتی است. این امر عدالت و انصاف را با فراهم‌کردن دسترسی برابر به یارانه‌ها براساس نیاز به جای مالکیت وسیله نقلیه ترویج می‌کند. همچنین با ایجاد انگیزه کاهش مصرف و اجازه‌دادن به خانوارها برای بهره‌مندی مستقیم از پس‌انداز خود، کارایی اقتصادی را تشویق می‌کند. علاوه بر این، رویکرد قیمتگذاری خدمات صنعت حمل‌ونقل را مختل نمی‌کند و ثبات را در آن بخش تضمین می‌کند. با بهینه‌سازی مصرف و انتقال به وسایل نقلیه کم‌مصرف‌تر در صنعت حمل‌ونقل، می‌توان به مزایای اقتصادی و زیست

محیطی بلندمدت دست یافت.
وی در پایان می‌گوید: «اجرای این راه‌حل جایگزین مستلزم برنامه‌ریزی دقیق و سیاستگذاری مؤثر برای مقابله با چالش‌های بالقوه است. با این حال، مزایای این اصلاحات بیشتر از معایب آن است و آن را به گامی قابل دوام و ضروری در جهت یک نظام حکمرانی اقتصادی عادلانه‌تر و پایدارتر در ایران تبدیل می‌کند.»

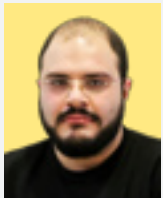
اصلاح سیستم یارانه بنزین ایران برای تضمین توزیع عادلانه، مهار مصرف بی‌رویه و کاهش قاچاق بسیار مهم است.انتقال به نظام سهمیه‌بندی فردی محور و ایجاد بازار بورس سهمیه‌بندی بنزین می‌تواند مشکلات موجود در سازوکار یارانه‌ها را برطرف کند. این انتقال منجر به منافع اقتصادی برای افراد، افزایش شفافیت در قیمتگذاری و ترویج الگوهای مصرف بهینه می‌شود.

خودروها باید به هر فرد براساس نیاز حمل و نقل و ترجیحات خود سهمیه بنزین داده شود. در کنار این اصلاح، بازاری نیز شکل خواهد گرفت که در آن افراد بتوانند سهمیه‌های استفاده نشده خود را با دیگری که نیاز به بنزین اضافی دارند معامله کنند.

کارگذار در مورد مزایای سهمیه‌بندی بنزین فردی و طرح بنزین برای همه گفت: با همسویی تخصیص یارانه‌ها با الگوهای مصرف فردی، می‌توان اقتصاد را بهینه کرد. افرادی که فراتر از الگوی بهینه بنزین مصرف می‌کنند، باید قیمت بالاتری بپردازند و مصرف کارآمدتر را تشویق می‌کنند. اعطای سهمیه به افراد به جای خودرو، توزیع عادلانه یارانه‌ها را تضمین می‌کند و به نفع کسانی است که خودرو ندارند یا مصرف پایینی دارند. اصلاحات پیشنهادی نه تنها بی‌عدالتی موجود را اصلاح می‌کند، بلکه

مهم حاکمیت اقتصادی ایران است. در فروش سهمیه‌ای که در قالب اعطای یارانه بنزین به هر خودرو انجام می‌شود، بخش بزرگی از مردم بهیچ‌میزی‌رها می‌کند. تخصیص یارانه براساس نیاز به عادلانه منابع می‌شود. همچنین شیوه فعلی اعطای یارانه بنزین منجر به افزایش تقاضا، ناکارآمدی و آسیب‌های زیست محیطی شود.

وی در رابطه با راهکار اجرایی در این زمینه و حل معضل قاچاق و مصرف بالا را اصلاح یارانه انرژی در بخش بنزین و اعطای سهمیه‌های جدید مبتنی بر نفر اعلام کرد و گفت: به جای اعطای یارانه بنزین به

محمدرضا کارگذار

کارشناس انرژی

هیچ یارانه‌ای دریافت نمی‌کنند. سیستم فعلی به نفع بخش قابل توجهی از جمعیتی که صاحب خودرو نیستند، ناکام است و همین امر باعث ایجاد نگرانی در مورد عدالت و ناکارآمدی می‌شود. در ادامه پیرامون اهمیت اصلاح اعطای یارانه بنزین به نفر به جای

سعیدعلی مرتضوی

کارشناس سیاستگذاری

کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان» تشریح کرد

اهمیت طرح «بنزین برای همه» و اصلاح یارانه بنزین به نفر به جای خودرو

🇮🇷 گفت‌وگو